

малюків до дитячого садка, але й за допомогою них можна озброїти батьків необхідними знаннями, додати їм упевненості у своїх діях, допомогти разом подолати складнощі та зробити адаптаційний період менш хворобливим та тривалим.

Список використаних джерел:

1. Андреева Т. Проблема адаптації дітей дошкільного віку до умов ДНЗ: аналітичний підхід / Т. Андреева, Ж. Кличко // Вісник Інституту розвитку дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/85.html>.
2. Бурсова С.С. Особливості взаємодії ДНЗ та родини в період адаптації дитини до умов дитячого навчального закладу / С.С. Бурсова, І.В. Карапузова, Н.Є. Бадріашвілі. – Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2012. – 67 с.
3. Горбач І.Д. Методика роботи з батьками: навч. посіб. / Горбач І.Д., Давискиба В.В., Пашенко М.І. – К.: Наук, світ, 2003. – 55 с.
4. Особливості роботи з батьками у період адаптації дітей до дошкільного навчального закладу / С.С. Бурсова // Проблеми та перспективи розвитку української науки на початку третього тисячоліття: зб. наук. праць за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 14-16 грудня 2011 р. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – С. 65-66.

Данилюк Н.П.

студент;

Рудницька-Юрійчук І.Р.

викладач,

*Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Зважаючи на реалії сьогодення, формування соціального досвіду як основи соціальної компетентності слід починати з періоду дошкільного дитинства. Необхідність формування соціального досвіду дитини-дошкільника задекларовано Базовим Компонентом дошкільної освіти (2012 р.). У одній із нині діючих програм «Я у Світі» серед завдань розвитку дитини дошкільного віку визначається, зокрема, необхідність «створювати сприятливі умови для становлення соціального досвіду, основи соціальної компетентності дитини, розвитку у неї соціальних емоцій та

мотивів; навчання орієнтуванню у реальних соціальних умовах життя» [2, с. 205].

Мета і завдання виховання дитини в сім'ї, закладах дошкільної освіти полягають у формуванні її особистісної культури і життєвої компетентності. Основною вимогою до якості дошкільної освіти є реалізація цілісного підходу до неї.

Заклад дошкільної освіти – друга після сім'ї інституція соціалізації, яка історично завжди була і сьогодні залишається суспільним середовищем розвитку і виховання дошкільника, єдиною можливістю забезпечити дитині повноцінне дитинство, якісний соціально-особистісний розвиток, педагогічно виважену соціалізацію, перший соціальний досвід спілкування з однолітками.

Така соціальна інституція є не лише освітньою виховною установою, що здійснює підготовку дитини до шкільного навчання. У більшості випадків – це джерело соціалізуючого впливу на дітей, соціального досвіду, який, окрім розвитку інтелекту і передачі знань, умінь, навичок, цілеспрямовано формує моделі поведінки дітей, їхні цінності, систему взаємин із суспільним оточенням. Усе це становить той соціальний ресурс, із яким дитина переходить у наступну соціальну стадію розвитку – молодший шкільний вік.

Під впливом закладу дошкільної освіти в дитини формується свідоме ставлення до себе як до самостійної особистості, рівної з іншими людьми, відбувається становлення позитивного образу «Я», формування почуття гідності та власної значущості серед інших людей.

У дошкільника формується адекватна самооцінка, збереження свого особистого простору, усвідомлюється власна поведінка з урахуванням можливих реакцій інших людей, виховується вміння пристосовуватися до життя в нових соціальних умовах, а також протистояти негативним впливам незнайомих людей, коректно припинити неприємне спілкування.

Дитячий садок – це посередник між родиною та дорослим світом, в який незабаром входить дошкільник, тому він має плекати дітей, учити не стільки різних предметів, скільки озброювати умінням жити, орієнтуватися в навколишньому, визначати в ньому своє місце. Виходячи з положень Базового компонента дошкільної освіти, «педагог має допомогти дошкільникові опанувати складну науку життя, набути компетентності у різних його сферах...» [1, с. 3].

Соціалізація повинна починатися в дитинстві, коли приблизно на 70% формується людська особистість. Варто запізнитися, як

почнуться незворотні процеси. У дитинстві закладається фундамент соціалізації, проте, це є самий незахищений її етап життя.

Вікові особливості соціального розвитку визначають магістральну лінію соціалізації дошкільників. До них відноситься ігрова діяльність, через яку дитина відтворює систему соціальних стосунків у суспільстві. Ми цілком поділяємо думку Д. Б. Ельконіна в тому, що гра – це спосіб освоєння соціальної дійсності, в якому виражається зв'язок дитини з суспільством. Крім того, гра є засобом освоєння соціальних цінностей, ролей і моделей поведінки, засобом формування соціального досвіду. Високий рівень розвитку гри впливає на рівень популярності дитини.

Кінцевим ефектом соціалізації у вигляді особи і у вигляді суб'єкта діяльності є утворення індивідуальності.

Протікання процесу соціалізації дітей старшого дошкільного віку розкривається через показники:

- статево-рольова поведінка;
- здатність вирішення конфліктів;
- самосвідомість;
- самооцінка;
- засвоєння соціальної інформації, що є змістовою частиною соціального досвіду.

Діти – єдина категорія населення, що не має соціальних статусів і соціальних ролей, якщо не вважати статусів «дитина», «чоловіча – жіноча стать», «син – донька», «племінник» і т. п., які вони ще не осмислюють повною мірою. Тому що діти не є виробниками матеріальних благ і не відносяться до категорії економічно самостійного населення, у них не може бути професійних, економічних і політичних статусів і ролей. Їм не знайоме те, з чого складається суть статусів – коло прав і обов'язків. Вони не знають обов'язків інженера, листоноші, парламентарія, чи парафіянина. Вони не знають, що таке відповідальність. Діти не знають, що таке соціальні норми, хоча дорослі їм про це розповідали [3, с. 2].

Для активного засвоєння дошкільниками цінностей, соціальних норм і правил в єдності мотиваційного, когнітивного і діяльнісно-практичного компонента в їх життєдіяльності необхідно направляти виховну роботу таким чином, щоб дитина відчувала себе впевненою, захищеною, щасливою, переконаною у тому, що її люблять, задовольняють її розумні потреби. Цілісність в осмисленні понять соціальної дійсності досягається завдяки широкому

використанню літератури, музичного, образотворчого матеріалу, а також власному творчому використанню навколишньої дійсності.

Відповідно до Базового компонента компетентність дошкільника оцінюється за формами його активності (фізичної, соціально-моральної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, художньої, креативної), у сферах життєдіяльності: «Природа», «Культура», «Люди», «Я Сам» та основних видах діяльності (предметно-практичній, пізнавальній, комунікативній). Компетентність ставить високі вимоги до самостійності дитини, а саме:

- її вміння брати на себе відповідальність;
- здатність діяти конструктивно, раціонально, гнучко, активно, творчо;
- надійності в партнерстві;
- вміння бути самим собою;
- оптимістичної самовіддачі життю;
- здатності поєднувати свою індивідуальність з умовами життя.

Компетентною особистістю слід вважати дитину, яка: вміє орієнтуватись в життєвих ситуаціях; спроможна правильно оцінити події, явища, вчинки; здатна вибирати доцільні способи дій і вчинки; може самостійно розв'язувати нескладні проблеми, виходячи з власного досвіду; задовольняє свої особисті та соціальні потреби [3, с. 9-10].

Компетентність тісно пов'язана з близьким до неї поняттям зрілість як сукупним станом високого розвитку фізіологічних, інтелектуальних, вольових, емоційних, моральних, соціальних параметрів поведінки дитини, що забезпечує їх готовність до повноцінного функціонування у природному, предметному і людському довкіллі, обізнаність у сфері «Я». Важливо навчити дитину з перших років життя усвідомлювати свій життєвий світ, відстоювати власні інтереси, співвідносити свій життєвий світ з життєвими світами інших людей. На кінець дошкілья дитина повинна володіти основами ціннісного ставлення до навколишнього світу та самої себе. Ціннісне ставлення до природи сприяє формуванню екологічної свідомості; ціннісне ставлення до культури – духовності; ціннісне ставлення до людей – моральної свідомості; ціннісне ставлення до власного «Я» – самосвідомості.

Прилучаючись до сфери «Природа», дитина відчуває себе першовідкривачем, охоче експериментує з різними об'єктами природи, навчається знаходити нове у відомому й знайоме в новому,

встановлювати найпростіші закономірності, берегти природу, відчувати її красу та багатомірність, свою причетність до неї. Під час спілкування з природою в дітей формується елементарний природо доцільний світогляд, вони усвідомлюють себе часткою природи, починають відчувати відповідальність за те, що відбувається у довкіллі.

Сфера «Культура» спонукає дошкільника до активних дій, розширення власного досвіду. Відкриває значущість власних зусиль для себе та інших людей, що заохочує до творчості, формує потяг до мистецтва, викликає повагу до майстерності. Дитина входить у світ практичної та духовної діяльності, навчається діставати задоволення від неї, цінувати вироби.

Можемо констатувати, що опановуючи сферу «Люди», дитина навчається рахуватися з іншими людьми. У неї формується інтерес до подій суспільного життя, розуміння колективних взаємин; накопичується досвід допомоги й захисту інших, з'являється розуміння спільного й відмінного з іншими, виникають співчуття і співрадість, формується соціальна компетентність, уміння поводитися у межах припустимої поведінки.

Через сферу «Я» дошкільник спостерігає за собою, виділяє себе з навколишнього світу, вивчає власне «Я», що спонукає хлопчиків і дівчаток цікавитись власною біографією, зовнішністю, вчинками, результатами діяльності, замислюватися над питаннями народження і смерті, прагнути до самозбереження та саморозвитку. Компетентність щодо себе означає здатність орієнтуватися у власних чеснотах і вадах, уміння розуміти і любити себе [3, с. 11].

Список використаних джерел:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / А.М. Богуш, Т.І. Поніманська / Київ, 2012. – 21 с.
2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) / Навчальна програма / «МЦФЕР – Україна». – Київ, 2014. – 450 с.
3. Формування життєвої компетентності дітей дошкільного віку: інтегрований підхід. Навчально-методичний посібник / Сквіра, 2010. – 75 с.